

Flykten

Denna roman är inspirerad av verkliga händelser.

FRIDA ANDERSSON
JOHANSSON

Flykten

Roman

Lovereads

LoveReads

LoveReads, Bokförlaget Forum

Box 3159, 103 63 Stockholm

info@forum.se

www.forum.se

Första tryckningen

Copyright © Frida Andersson Johansson 2025

Omslag: Michael Ceken

Omslagsfoto: Freepik, Midjourney

Tryckt hos ScandBook, EU 2025

ISBN 978-91-89-58980-3

Del 1

Farväl

1. Märtha

April 1940

OM BARA RADION kunde vara tyst.

Märtha lade sockan hon stickade på åt sidan och böjde sig fram, petade av sig först den ena skon, sedan den andra, och vickade njutningsfullt på tårna. I fåtöljen intill satt Olav och läste tidningen. Längre bort i huset hördes barnens glada röster och Vimsas skall. Märtha fokuserade på ljuden, slöt ögonen och insöp ögonblicket.

I just den här stunden hade hon allt. Hon var tillsammans med sin familj, i hemmet de hade skapat, i ett fredligt Norge. I just den här stunden var livet allt hon hade önskat. Ändå ville hon gråta. För om hon skulle få full tillgång till den brusande lyckan var hon också tvungen att snudda vid det andra, det som sa att ingenting varar för evigt. Det vackra var en dunig fågelunge som alltför lätt kunde falla ur boet eller slitas i stycken.

Hon pressade undan mörkret, drog upp de långa benen under sig och tog emot kudden som Olav räckte henne. Han kommenterade inte skorna, men han sneglade på dem. Märtha slog vad med sig själv

om att han skulle rätta till dem, eller åtminstone säga något om hur slarvigt de låg slängda på golvet, men han blinkade bara åt henne innan han återvände till sin tidning.

Hon petade in kudden bakom ryggen. Den strama soffan med detaljer i polerat trä hade hon själv sett ut för åtta år sedan, och även om den hade kunnat vara mjukare var den en av hennes favoritmöbler. När de köpte den hade den symboliserat starten på deras nya liv. Skaugum hade äntligen stått klart att ta emot dem efter branden och de flyttade in med en tvåårig Ragnhild och en nyfödd Astrid.

Den här delen av huset, de här rummen, var deras tillflykt. Här hade de hittat en fristad från kungliga plikter och offentliga framträdanden.

Representationsvåningen i husets andra del hade helt motsatt funktion. Den var deras arbetsplats och där skulle Märtha aldrig komma på tanken att sparka av sig skorna. Där blickade målningar av anfäder från de engelska, danska och svenska kungahusen ned på besökarna från tunga ramar, och där var möblerna framför den stora öppna spisen valda för att imponera och lämpa sig på bild. Men här, i den privata delen, fick de vara sig själva. Här hade de satt sin egen prägel, med stilrena, lätta möbler som lät luften flöda.

Om hon bara sluppit radion.

En strimma sol föll över mattan och utanför sjöng

koltrastarna in aprilkvällen. Det prasslade när Olav vände sida och Märthas stickor klickade åter mot varandra medan raggsockan tog form i hennes händer. Men inget överröstade radion på det låga sidobordet: samma skrämmande rapporter om och om igen.

I Olavs höga panna syntes ett bekymmersveck. Kom det sig av radiosändningen, eller av artikeln han läste? Vid närmare eftertanke hade det nog funnits där redan när hon kom hem i eftermiddags.

Han var trettiosex år gammal, två år yngre än hon, bredaxlad och rak i ryggen precis som i sin ungdom. Friluftsliv och idrottande höll honom i god form, och de fina rynkor som åren mejslat fram runt hans ögon gav bara ansiktet mer karaktär, vuxnare och klokare.

Värmen spred sig i bröstet.

Hennes man.

Det smällde när Olav vände blad och ryckte till i sidorna för att räta ut uppslaget. Den stora tidningen dolde honom nästan helt, men då och då gav han ifrån sig ett hummande ljud eller vek ned sidan för att möta hennes blick.

Det fanns en tid då han inte hade gjort så, då han låtit tidningen bli en av alla väggar han drog sig undan bakom. Men allt hade ändrats i och med förra årets Amerikaresa. Den hade blivit vändpunkten deras äktenskap så väl behövt.

Märtha förstod att det inte var lätt att vara kronprins.

Få andra uppdrag kräver att man väntar större delen av sitt vuxna liv innan man får tillträda, och att man till dess är svuren att lyda sin far. Inte nog med det. Kravet för tillträde är dessutom att fadern dör. Det var inte konstigt att Olav hade kämpat med sin roll, men Amerikaresan gav honom ett syfte och med det kom en ny trygghet.

Kroppen mjuknade vid minnet av månaderna de hade tillbringat tillsammans på resande fot. De deltog i världsutställningen i New York, träffade Amerikas president och hans hustru och turnerade genom norsk-bygderna. De fick känna styrkan i norskamerikanernas stöd för sitt kungahus, uppleva svindlande natur och enorma städer. Olav, som var van att stå i skuggan av sin far, hade blomstrat i hans frånvaro. I Amerika var det han som hade haft den viktigaste uppgiften.

Tänk att hon först inte alls velat resa. Hon hade bävat inför att korsa Atlanten när det var så oroligt i världen. Och att vara ifrån barnen så länge? När Harald var så liten? Men allt hade gått bra och nu var hon oändligt glad åt allt hon och Olav hade fått dela. De hade fått en ny chans att leva lyckliga, och de hade tagit den.

De var lyckliga.

Just nu. I just den här stunden.

Olav tittade upp från tidningen.

”Hur är det?”

Hon ryckte på axlarna, men han sträckte fram armen

mot henne och fyrade av sitt sneda leende. Glimten i de där ljust blågrå ögonen gick inte att motstå. Märtha lade stickningen åt sidan, lät sig dras upp ur soffan och sjönk ned i hans knä.

”Jag måste säga att jag föredrar silke framför ylle”, sa han och smekte hennes vad.

”Vill du skicka silkesstrumpor till soldaterna?” utbrast hon med spelad förfäran. ”Tror du inte att ylle-sockor står emot kylan bättre?”

”Säg inte det.” Han kramade åt runt hennes ben. ”Dina strumpor gör mig riktigt varm.”

Hon skrattade och kysste honom på kinden.

”Jag som hade tänkt skaffa sådana av nylon, modernt och praktiskt.”

”Gör inte det är du snäll. Nylon är säkert bättre än rayon, men ingenting slår silke.”

Deras flamsande var behagligt lugnande i stunden, men flytten till Olavs knä gjorde att hon kom ännu närmare radion. Märtha gjorde en sista ansträngning att tänka bort den. Hon ville lämna dagens händelser bakom sig, hålla kvar det vackra och skydda det. Men det var omöjligt att värja sig mot det radion rapporterade om:

Två allierade hade brutit mot Norges neutralitet.

England och Frankrike hade lagt minor på norska farvatten.

Tanken på minorna som flöt utanför deras kust fick

det att krypa i kroppen. Kanske var det likadant för Olav, för hans hand hade stillnat på hennes vad.

”Vad tror du kommer att hända?” frågade hon. ”Har Sverige sagt något?”

”Vi måste ta det lugnt”, sa Olav. ”Norge måste vara försiktigt. Vi vill inte hamna i krig med England.”

Hans allvar speglade hennes, men de var också varandras lugn. Hon lade sin hand mot hans varma kind, sträv som alltid så här dags på kvällen.

Han fångade hennes blick och sa: ”Vad som än händer går vi igenom det tillsammans.”

En harkling hördes från dörren och barnjungfrun Svea kom in med Harald. Den treåriga pojken som en gång skulle bli kung hade sin fars blonda hår. Han var klädd i en för stor pyjamas och gned sig i ögonen.

”Vi tänkte säga god natt”, sa Svea och log sitt blyga leende, noga med att den sneda tanden inte skulle synas.

Hon var lång som Märtha, men benigare och det var som om hon blev extra knotig bland andra vuxna, vass och svårgenomtränglig. Men hon var underbar med barnen. Tillsammans med dem slappnade hon av.

Olav böjde sig fram för att fånga upp Harald som sprang emot honom, placerade pojken på sitt knä och kramade honom.

”God natt, min vän.”

Kramen varade längre än vanligt, men om Harald

märkte att något var annorlunda så visade han det inte. Så snart Olav ställde ned honom på golvet igen gick han fram till korgen med sockor, plockade upp en och trädde den över handen.

”Varför gör du inga rutor på dem?” frågade han.

”För att jag ska kunna sticka många snabbt.”

”Men varför stickar du så många?”

”Det har jag ju sagt”, sa Märtha. ”För att vi ska ge bort dem till soldaterna.”

Det var mötet med den självständiga och pådrivande presidenthustrun Eleanor Roosevelt, i kombination med hennes fars engagemang för Röda Korset i Sverige, som fått Märtha att inse att hon kunde göra mer än att vara hustru till en tronarvinge och mor till en annan. Norges beredskap var i skriande behov av insatser, därför hade hon grundat Kvinnenenes arbeidshjelp. Organisationen utbildade kvinnor i allt från jordbruksskötsel, bilreparationer och skomakeri till morsekod, luftvärn och gasskydd och Märtha var noga med att själv ta del i arbetet med att packa hygienartiklar, sy lakan och sticka varma kläder.

Nu drog hon sockan från Haralds lilla hand och reste sig för att följa med och lägga honom. Det högg till i ryggen, en följd av de nio månader hon burit sonen, men hon dolde smärtan bakom ett leende.

”Jag vill inte sova.”

Haralds ord överröstade ljudet från radion och hon strök honom över håret.

”Så känner jag ofta. Men man måste sova ändå. Annars orkar man inte leka.”

”Jag orkar leka”, intygade han.

Bakom dem vred Olav upp volymen.

Märtha bäddade ned Harald i den stora sängen och drog upp täcket så att bara nästippen stack fram. Hans hår var fortfarande småbarnsmjukt och hon strök undan den ljusa luggen.

Längre bort i huset ropade Olav på Nikolai. Harald rörde oroligt på sig. Hon kysste honom på pannan och snusade in doften av varmt barn.

”God natt, min skatt, vi ses imorgon.”

Orden ackompanjerades av snabba steg mot grus, och i ögonvrån anade hon hur någon sprang förbi barnkammarfönstret. Harald reste sig.

”Vad är det, mamma?”

”Ingenting”, ljög hon och kastade en snabb blick på Svea. Barnjungfrun förstod och drog för gardinerna.

”Sov gott nu”, sa Märtha och fick anstränga sig för att gå lugnt ut ur rummet.

2. Olav

SÅ SNART MÄRTHA hade lämnat salongen rättade Olav till skorna hon slängt av sig. Hans hustru var underbar på många sätt, men hon var definitivt inte tränad i militärisk ordning. Skulle man vara redo för strid gällde det att ha var sak på sin plats.

Han lät blicken dröja vid dörren där Märtha och Harald just försvunnit och rädslan var en tagg i bröstet.

Harald var så liten och oskyldig, bara tre år, fortfarande med runda, mjuka fötter och klingande barnröst. Flickorna var äldre, men också små. Astrid var åtta och Ragnhild skulle snart fylla tio. Och så Märtha. Hon utstrålade styrka och kompetens. Hennes längd och elegans, den aristokratiskt raka näsan, den blixtrande intelligensen och de perfekta lockarna kunde nästan framstå som skrämmande. Men alla som träffade henne blev snabbt varse en pratsam kvinna med mycket humor och värme, och hennes hjärtliga skratt var allt annat än tillknäppt och korrekt.

Märtha *var* stark och kompetent. Att hon lyckats

charma Amerikas president och hans hustru, tala inför hundratals norskamerikanska kvinnor och organisera Norges kvinnoförbund var bara några exempel på det. Men hon var också skör. Fysiskt hade hon utstått mycket lidande och när hon glömde sig och försjönk i tankar kunde man ana sårbarheten i hennes ögon.

Hur skulle han kunna skydda dem?

Olusten fick honom att skruva på sig. Minorna i de norska farvattnen oroadе honom mer än han ville visa inför Märtha. Norge var ett litet land sett till befolkningens mängd, bara drygt tre miljoner invånare, men till ytan var landet desto större. Landgränsen var lång och kustlinjen oöverskådlig. Norrmännen hade ingenting mer än ren envishet att sätta emot om ett större land ville åt dem.

Om ändå regeringen och Stortinget hade lyssnat på hans förslag om upprustning och evakueringsplaner. De borde ha byggt skyddsrum på slottet och sett till att soldaternas utbildning anpassades efter dagens moderna vapen och flygplan. Men ingenting hade hänt.

Kanske hade det inte gjort någon skillnad. De skulle ändå inte ha hunnit mer än påbörja planerna. Kriget hade kommit till dem snabbare än de befarat.

Radorösten hade bytt tonläge och det tycktes som om uppläsaren fått något nytt att rapportera om. Olav lutade sig fram. Lyssnade medan kylan spred sig genom bröstet.

Tyska trupper närmade sig Jylland.

Han kom på fötter.

”Nikolai!” ropade han. ”Hör du det här?”

I nästa stund blev ont värre. Olav behövde inte vrida upp volymen ytterligare för att höra det fasansfulla budskapet.

Hans adjutant Nikolai Østgaard kom in i rummet med det grå håret på ända.

”Vad står på?”

Olav gjorde en gest mot radioapparaten.

”Hitlers soldater har gått in i Kristiansand. De jävlar-na befinner sig på norsk mark.”

Nikolai gick närmare medan han slätade till frisyren. Han var arton år äldre än Olav och hade en gång varit hans lärare. Sedan dess hade han blivit kvar och numera var hans hustru, den förtjusande finlandssvenskan Ragni Østgaard, Märthas hovdam. Protokollet sa att de skulle tilltala kronprinsparet med ”ers höghet” eller ”kron-prinsen” respektive ”kronprinsessan”, men det följde de aldrig, annat än i officiella sammanhang. Nu lyssnade Nikolai med rynkad panna.

”Obekräftade uppgifter säger de. Vågar vi hoppas att det är falska rykten?”

Med viss möda lyckades Olav ratta in en dansk kortvågskanal, men de förstod snart att den inte hade bättre besked. Trupper hade stormat Sørlandet. Nazisterna var i Norge.

Olavs första impuls var att skynda till Märtha för att berätta, men hon var inne hos Harald och han ville inte skrämma dem. Vakterna? Visste de vad som hade hänt?

Nikolai stod helt stilla. Kinderna var bleka och käken spänd. Också han hade en familj att skydda. Paret Østgaard hade en egen bostad i Oslo, men deras yngsta son Einar var bara ett år äldre än Ragnhild och hade mer eller mindre vuxit upp på Skaugum.

”Åk hem och ta hand om din fru”, sa Olav. ”Jag var-skor vakten.”

Han skyndade iväg utan att invänta Nikolais svar.

I den rymliga hallen stötte han på Ragnhild. Dottern betraktade honom med stora ögon när han hastade förbi. Hon var späd till växten, nästan mindre än sin lillasyster, och den av döttrarna som var mest lik Märtha till utseendet.

”Vad är det, pappa?”

Orden stockade sig i halsen. Han ville inte ljuga, men hade varken kraft eller tid att stanna och förklara.

”Ingen fara, Ragnhild. Jag ska bara prata med dem här ute.”

Rösten blev för gäll och den snart tioåriga flickan gick inte att lura.

”Men om vadå?” envisades hon.

”Vi får prata sedan. Svea kan hjälpa dig om det är något.”

Aprilluften bet honom i kinderna. Skymningen hade

lagt sig, men det stora, vita huset med sina två plan och totalt fyrtio rum framträdde tydligt, trots mörkläggningen. Skaugums begränsade vaktstyrka huttrade bort vid grinden, men så snart de förstod att kronprinsen ville tala med dem skickade de fram ynglingen som förde befäl i vaktchefens frånvaro. Olav förklarade vad som hade hänt och de ängsliga blickar vakterna skickade mellan varandra skvallrade om att informationen var ny för dem.

”Avvakta instruktioner, och hitta en radio så att ni kan hålla er uppdaterade. Jag vill att ni väcker mig och alla andra vid minsta antydan till flyglarm. Förstått?”

Fötterna var tunga på vägen tillbaka. Han hittade Märtha i lekrummet där hon och flickorna skrattande försökte få Vimsa att räcka vacker tass. Olav dröjde i dörren ett tag, betraktade sin fru och sina döttrar, den mörka, allvarliga Ragnhild och den ljusa Astrid med runda glada kinder. Snart skulle han slå deras värld i spillror och han ville skänka dem ännu en stund av välsignad ovisshet. Men när Märtha upptäckte honom bleknade hennes leende och glimten i ögonen byttes mot oro.

”Pappa, titta! Vimsa kan hälsa”, sa Astrid som också sett att han stod där, men inte noterat hans sinnesstämning.

Han log och gjorde rösten varm.

”Så bra, då kan hon följa med oss på fest.”

Astrid började skratta, men Ragnhild såg vaksamt på honom. Hon hade inte glömt deras möte i korridoren.

Märtha gav Vimsa en klapp, reste sig och rättade till kjolen. Till och med i strumplästen och med varma kinder var hon elegant. Han var en lyckans ost som fått gifta sig med henne, men när hon hört vad han hade att säga skulle hon nog önska att hon valt en svensk man. Norge tycktes inte längre vara en bra plats att befinna sig på.

”Snart är det dags för sängen, flickor”, sa hon. ”Jag måste gå och prata med pappa, men lek ni ett tag till så kommer vi och säger god natt sedan.”

Hon räckte honom handen och han tog den, strök hennes varma fingrar medan han ledde henne in i salongen, till soffan där hon nyss suttit. Hennes ögon var stora och rädda.

”Hur illa är det?” frågade hon.

”De är på väg hit.”

Hon kramade hans hand.

”Vi kommer att klara det”, sa hon. ”På något sätt.”

Han drog henne intill sig, höll sina armar runt henne, kände hennes mjuka hår mot kinden, doften av diskret parfym och det som bara var hon. Hennes andedräkt kittlade mot halsen ovanför skjortkragen.

Hur länge satt de så? Inte länge nog. Hade han fått önska, hade de aldrig rest sig. Till slut drog hon sig undan och gav honom ett vemodigt leende.

”Jag antar att det är dags att gå och lägga flickorna.”

Han visste att hon tänkte det han tänkte. Detta kunde

vara sista gången på länge som barnen fick sova i sina egna sängar.

Hand i hand gick de mot lekrummet, och det var med extra varsamma röster och extra smeksamma händer de lade Ragnhild och Astrid att sova.

Därefter började de packa.

3. Märtha

MÄRTHA BLICKADE UPP i det vitputsade sovrums-taket. Olav hade sagt att hon skulle försöka få lite sömn. Som om hon skulle kunna sova. Deras väskor stod redo med det allra nödvändigaste för den skull de snabbt behövde ta sig i säkerhet. Packningen var löjeväckande ynklig jämfört med det stora bagage de brukade resa med, men Olav menade att de måste kunna bära med sig väskorna själva. Det betydde inga stora klädombyten, hellre pengar, underkläder och varma tröjor.

Sängen var stor och tom utan honom och hon strök med handen över hans sida. Om han bara ville lägga sig intill henne, hålla henne, säga att det var falskt larm. Upprepa sitt löfte, att de skulle vara tillsammans vad som än hände.

För de *skulle* vara tillsammans vad som än hände. Det var pelaren som allt vilade på, det var väggarna som skyddade den duniga fågelungen från att falla, som höll rovfåglarna ute.

Olav hade uppfyllt hennes värld sedan sena tonåren

då de träffats på den danska drottningens födelsedagsfirande. Han hade varit en blyg ung man, och det var hans tystnad som fick henne att lägga märke till honom. Hon hade undrat vad som dolde sig bakom det skygga ansiktet, och ju längre firandet pågick, desto mer skymtade han fram, den roliga Olav med sitt sneda, ibland knappt märkbara, leende.

Han framstod som så mycket intressantare än alla andra unga män som slog knut på sig själva för att imponera och briljera, som var så ivriga att visa hur kvicka de var att de knappt tog sig tid att lyssna på henne.

Olav lyssnade, och när blygheten gav med sig flickade han in svar och kommentarer på precis rätt ställen. När andra unga män, gamla också för den delen, höll föredrag och drog långa berättelser för en i bästa fall intresserad, i värsta fall uttråkad, men artigt tyst publik, förde Olav samtal. Han visade inte upp sig för henne, han samspelade med henne och hon förstod att hon var på väg att bli förälskad.

Känslorna var ömsesidiga. De ville ha varandra, men som så ofta stod världen i vägen. Han, det självständiga Norges första kronprins, kunde inte förlova sig hur som helst. Han hade plikter att uppfylla och förväntningar att leva upp till. Han skulle utbilda sig till officer vid den norska militärakademin och därefter, som det anstod en ättling till det brittiska kungahuset, studera vid Balliol College i Oxford. Det betydde långa år av väntan.

Det var varmt under täcket. Vad gjorde Olav nu? Genom fönstret hade hon sett honom och Nikolai förflytta sig mellan vakterna och bilarna. Genom väggarna hade hon hört hans spända röst tala med någon i telefon. Vart kunde de ta vägen om de behövde fly? Till fjällstugan i Sikkilsdalen? Till Sverige? Det spelade egentligen inte någon roll, det viktiga var att de hade varandra.

Hon lyssnade ut mot huset, kämpade mot impulsen att gå in till barnen för att se att de var okej. Barn var känsligare än man trodde, de snappade upp när något inte var som vanligt.

Rastlöst vred hon på sig och råkade stöta till skålen på nattduksbordet så att stenen som låg däri skramlade. Hon tog upp den och strök den glatta ytan som så många gånger förr. Stenen var formad som en perfekt oval, kritvit med ett grått streck tvärs igenom, och hon förflyttades till stranden vid Franska rivieran där de tillbringat sin bröllopsresa och där Olav hade plockat upp stenen åt henne.

Till slut hade de äntligen fått gifta sig, efter årtal då de hade träffats i smyg, stulit åt sig kyssar, glatts åt varje tillställning där de båda var gäster, i väntan på den dag då Olav ansågs färdigutbildad. Men också därefter hade den officiella förlovningen låtit vänta på sig. Kung Haakon ville att tidpunkten skulle vara precis rätt och därtill inhämta statsministerns välsignelse. Det var inte okontroversiellt att det självständiga Norges kronprins

skulle gifta sig med en representant för landet man hade frigjort sig ifrån.

Märtha hade varit nära att förgås. Olav var utbildad till kung – själv hade hon fått lära sig hur man blev en god hustru och mor. Vad var vitsen med det om hon ändå aldrig skulle få gifta sig? Hennes lillasyster Astrid hade blivit fru vid tjugoett och mor vid tjugotvå. Storasyster Margaretha hade gift sig ännu tidigare, strax innan hon fyllt tjugo. Märtha närmade sig tjugotvå och veckopressen började få slut på potentiella makar att skvallra om.

Först ett par dagar in i 1929, nästan tio år sedan hon först förälskat sig i kronprinsen, kom äntligen det efterlängtnade telefonsamtalet till våningen på Blasieholmen.

Märtha slog upp ögonen.

Telefonen?

Rummet var mörkt och Olavs plats var fortfarande tom. Hon befann sig inte hos sina föräldrar i Stockholm utan i sovrummet på Skaugum, och hon hade väckts av telefonen och springande steg.

Hjärtat rusade och hon upptäckte att hon fortfarande kramade den franska strandstenen. Klockan måste vara efter två på natten.

Avvaktande gick hon från sovrummet, mot rösterna. Men då hon kom fram var samtalet redan över. Olav lade varsamt på, som om telefonen kunde gå sönder om han rörde sig för häftigt. Nikolai var också där och Olav såg på dem. Orden var lugna när de kom, nästan trötta.

”Fästningen vid yttre Oslofjorden har varit inblandad i strid”, sa han, ”ett tyskt skepp blev torpederat utanför Sørlandskusten igår.”

Märtha försökte förstå. Var det bra att de norska soldaterna hade satt stopp för fartyget, eller var det tvärtom en katastrof som skulle leda till vedergällning?

”Varför fick vi inte veta det förrän nu?” frågade Nikolai.

”Det kan man verkligen fråga sig. De påstod att de trodde att vi visste.”

”Måste vi härifrån nu på en gång?” frågade Märtha.

Olav skakade på huvudet.

”För närvarande är läget under kontroll. Det är bättre att vi försöker sova. Nikolai får informera de som behöver veta, jag följer med dig.”

Snart låg han bakom henne i sängen och hon pressade sig mot honom, drog hans arm runt sig. Hans värme brukade alltid göra henne lugn men nu var det omöjligt att komma till ro. Hon vred och vände på sig och fast att Olav inte låtsades om det avslöjade andningen att han också låg vaken.

I tankarna lät hon sig fly bort, till telefonsamtalet hon nyss drömt om, telefonisten som hälsat att det var långdistanssamtal från utlandet och lyckan då hon hört Olavs röst i luren ända från Norge.

”Far har sagt ja. Jag kommer så snart jag kan. Nu, Märtha, nu blir det äntligen vi.”

Det samtalet hade fått hennes liv att ta en ny riktning,

och hon förstod att samtalet Olav nyss tog emot skulle få samma effekt.

Hade de packat tillräckligt? Hur packar man ens inför något man knappt vet vad det är? Hon hade utbildat kvinnor i beredskap och hur man förbereder sig för flykt, men det var något helt annat att lära ut det än att behöva använda kunskapen för att tänka ut sitt eget nödbagage.

Nästa gång det ringde var klockan fem på morgonen. Åter skyndade Olav för att ta samtalet. Den här gången gick det snabbt och han kom tillbaka blek och spänd.

”Vi måste väcka barnen”, sa han. ”Vi och myndigheterna ska evakueras. Vi åker om en timme.”